

ІНТЕГРАЦІЯ РЕГІОНУ В ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЧЕРЕЗ ІНФОРМАТИЗАЦІЮ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Й.Я. Даньків, Л.І. Максимук

Ужгородський національний університет, 88000, Ужгород, пл. Народна 3

Вищий навчальний заклад розглядається як активний елемент процесу переходу до Інформаційного Суспільства. Визначаються підходи, проблеми та першочергові завдання інтеграції регіону України до глобального ІС.

Інформаційне суспільство розрослося сьогодні настільки, що виникла потреба у певних організаційних мірах по його систематизації і регулюванню, тобто з'явилася необхідність у створенні науково обґрунтованого ідеологічного фундаменту. Цей процес відобразився у сформульованій декілька років назад ідеї Інформаційного Суспільства (ІС). Ініціативу його розвитку, започатковану комп'ютерщиками, впевнено підхопили науковці, політичні діячі та бізнесмени. Сьогодні тема ІС – предмет дискусій міжнародних організацій та керівників різних рангів.

Сучасний світогляд трактує ІС як таке, де виробництво і використання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформація визнається найбільш значимим ресурсом; нові інформаційні та телекомунікаційні технології і техніка стають базовими технологіями і технікою, а інформаційне середовище нарівні з соціальним та екологічним – новим середовищем існування людини.

Основними характерними рисами ІС є:

- Інформаційна економіка;
- Високий рівень інформаційних потреб суспільства та фізичне їх задоволення для основної маси населення;
- Висока інформаційна культура;
- Вільний доступ кожного члена суспільства до інформації, обмежений тільки інформаційною безпекою особи,

громадських угруповань та всього суспільства;

- Ефективна інформаційна співпраця людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів в межах глобального інформаційного простору.

На черговому засіданні 22 червня 2000 року в Окінаві лідери країн Великої Сімки прийняли Хартію глобального Інформаційного Суспільства. В ній зазначається, що країни, які в своєму розвитку будуть відставати від прискореного темпу оновлення інформаційних технологій, позбавлять себе можливостей бути повноправними учасниками ІС та світових економічних процесів.

Це застереження в першу чергу адресується Україні як найбільш зручному регіону (з точки зору географічного розташування та економічного розвитку) для концентрації комунікаційної інфраструктури інформаційного простору на межі Європи та Азії.

Прийшов час серйозно замислитися над перспективою впровадження інформаційних технологій і розвитком ІС в нашій країні, виробити єдину національну стратегію та визначитись з першочерговою тактичних дій.

Не можна сказати, що в Україні байдуже поставилися до ідеї створення ІС.

Про це свідчить цілий ряд нормативних і законодавчих документів, прийнятих за останні декілька років на самих високих рівнях:

- Закон України "Про інформацію";
- Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах";
- Закон України "Про Національну програму інформатизації";
- Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації";
- Закон України "Про науково-технічну інформацію";
- Указ Президента "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року "Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України";
- Указ Президента "Про утворення Національного агентства з питань інформатизації";
- Указ Президента "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 липня 2001 року "Про заходи щодо захисту національних інтересів в галузі зв'язку та телекомунікацій";
- Указ Президента України "Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади";
- Указ Президента "Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні";
- Наказ НБУ "Про впровадження Національної системи масових електронних платежів";
- "План заходів щодо забезпечення безпечного користування Інтернетом";
- "Угода про співробітництво в галузі інформації";
- Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту, та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування" від 30 січня 2002р. за №85/2002.

Але, на жаль, процес втілення в життя чудових ідей відбувається дуже і дуже повільно. Негативну оцінку діяльності всіх структур, причетних до процесу

формування ІС в Україні, дав Президент Л.Кучма у своєму Указі від 6 грудня 2001 року за № 1193/2001: "Визнати незадовільним стан виконання Кабінетом Міністрів України, Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державним комітетом зв'язку та інформатизації України Указів Президента України..."

Очевидно, що національна стратегія формування ІС не може бути вироблена суто адміністративними установами. Необхідність комплексного та системного підходу потребує активної участі науково-дослідницьких і освітніх закладів, бізнес-структур та громадських організацій. Запорука успіху проекту полягатиме також у підтримці широкими народними масами. Розробка унікальної програми, яка б враховувала кращий світовий досвід та забезпечувала національні інтереси, відображала культурно-етнічну специфіку та задоволення потреб всіх регіонів, необхідно ґрунтовно розробляти не тільки на державному рівні. Безумовно, деякі аспекти проблеми потребують централізованого вирішення (створення єдиних стандартів збереження і передачі інформації, формування глобальної телекомунікаційної мережі, тощо). Але слід активніше розвивати ініціативу на рівні регіонів та місцевих громад. Над нами ще досі тяжіє радянський стереотип мислення щодо централізації прийняття рішень. Навіть сьогодні цей принцип офіційно підтверджується Указом Президента від 6 грудня 2001 року за № 1193/2001, в якому доопрацювання проекту в галузі науки і освіти покладається тільки на столичні установи – Міністерство економіки України, Державний комітет інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Українську Академію державного управління при Президентові України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Недооцінка ролі регіональних установ, приниження їх ресурсного потенціалу не сприятимуть процесу інтеграції України в глобальне ІС ні як держави в цілому, ні як

сукупності окремих структурних одиниць у вигляді місцевих громад тим більше.

Тож вочевидь, що зростання регіональної свідомості та активізація діяльності всіх місцевих структур ще попереду.

Загалом підхід до впровадження принципів побудови ІС на рівні регіону має бути:

Локальним – розвивати напрямки діяльності, які в найбільшій мірі задовольняють актуальні потреби населення регіону в інформації, сприятимуть необмеженому доступу до глобальної мережі.

Комплексним – необхідно вирішувати проблему побудови ІС в краї разом із прийняттям заходів, зорієнтованих на розквіт його економіки, культури, науки, забезпечення екологічної безпеки, тощо.

Гуманістичним – концепція побудови ІС має передбачати рівноправність доступу до інформації всіх членів суспільства, не припускаючи поділу на тих, хто володіє інформацією, і тих, кого “виключили” з ІС. Освіта і навчання мають бути доступні кожному не тільки на початку життєвого шляху, але і на всьому його протязі. Тобто система освіти і професійної підготовки повинна забезпечувати безперервність процесу навчання.

Понадгалузевим – не можна віддавати переваги якійсь одній галузі виробництва, якою б важливою вона не була на даному етапі розвитку (енергетика, водопостачання, комунікації, тощо) та підходити до впровадження принципів інформатизації суспільства лише з позицій розвитку цієї конкретної галузі.

Понад регіональним – навіть найважливіші напрямки розвитку з точки зору окремого регіону повинні узгоджуватися з інтересами держави в цілому.

Понаддержавним – проблеми розвитку ІС не повинні обмежуватися кордонами. Адже вивчення світового досвіду сприятиме найкращому розвитку окремої нації, застереже від непотрібних помилок на певних етапах побудови ІС в окремій державі, забезпечить взаєморозуміння між політичними лідерами та різними громадськими організаціями, що, в

кінцевому результаті, приведе до інтеграції країни в світове ІС.

Глобальне ІС формується локально і в різних країнах. Цей процес іде з різною інтенсивністю в залежності від політичного, економічного та соціального статусу об'єкту інформатизації. Зрозуміло, кожна країна створює свою концепцію входження в ІС, виходячи з власних конкретних умов (розвиненість телекомунікаційної інфраструктури та інформаційної індустрії, відповідність законодавчої бази, і т.д.). Подібні концепції сформовані і реалізуються в США, Японії, Фінляндії, Росії та інших державах. В Україні теж розроблена теоретична база переходу до ІС у вигляді Закону України “Про Концепцію Національної програми інформатизації”, яка ґрунтується на сьогоденних політичних, соціально-економічних та соціально-культурних особливостях розвитку держави.

Основними напрямками інформатизації визначаються:

1. Розроблення політики та організаційно-правове забезпечення інформатизації.
2. Формування національної інфра-структури інформатизації.
3. Інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони.
4. Інформатизація процесів соціально-економічного розвитку.
5. Інформатизація пріоритетних галузей економіки.
6. Інформатизація фінансової та грошової системи, державного фінансово-економічного контролю.
7. Інформатизація соціальної сфери.
8. Інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів.
9. Інформатизація науки, освіти і культури.

Тож можна говорити про першочергові найважливіші кроки діяльності в Україні, які полягають в інформатизації освіти та формуванні індустрії інформаційно-комунікаційних технологій для масового користувача.

Особливість українського шляху інтеграції в ІС визначається не вибором

якихось особливих напрямків, а, скоріше всього, розстановкою своїх акцентів. Замість масових капіталовкладень – розвиток освіти, замість інтенсивної автоматизації економіки і промисловості – залучення до інформаційних технологій масового користувача. Очевидно, що в реальних економічних умовах для України цей шлях виявляється найбільш придатним, хоча, треба визнати, не зовсім коротким. Нам прийдеться значно довше рухатись до інформаційного суспільства, ніж розвиненим країнам Європи та Америки. Але подібна схема розстановки акцентів характеризує власне українську концепцію розвитку, дозволяючи її назвати “духовним” шляхом переходу до ІС.

Тому в галузі науки і культури на державному рівні висувуються такі завдання як:

- розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості);
- розвиток змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів;
- скорочення терміну та підвищення якості навчання і тренування на всіх рівнях підготовки кадрів;
- кадрове забезпечення усіх напрямів інформатизації України;
- інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності;
- удосконалення управління освітою;
- створення глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки.

Що стосується конкретних інтересів Карпатського краю, то, зрозуміло, що науковці всіх рангів не можуть стояти осторонь від процесу розвитку регіонального інформаційного суспільства. Тому, з огляду на важливість задач та реальні потенційні можливості, вже сьогодні можна окреслити коло найбільш пріоритетних напрямків діяльності для швидкого і якісного переходу регіону до цивілізованого ІС:

- створення загальнодоступних баз даних (правових, галузевих, культурно-етнічних, тощо) для систематизації інформації і забезпечення доступу до неї всіх верств населення;

- розробка дешевих засобів комп'ютеризації наукових і масових бібліотек, музеїв, архівів;

- організація системи професійної підготовки та перепідготовки кадрів для повноцінного життя в ІС, пошук і впровадження нових форм навчання (дистанційні консультації, тощо), формування і розвиток власного високоінтелектуального потенціалу регіону;

- створення широкої мережі культурно-інформаційних та інформаційно-розважальних центрів, поширення Інтернет-послуг в обласному та районних центрах;

- розвиток українськомовного сектору в Інтернеті та його технологічна підтримка;

Конкретизуючи діяльність спеціалістів безпосередньо на економічному факультеті Ужгородського національного університету, можна відзначити такі результати роботи як:

- створення нових спеціалізованих курсів для економістів (“АСУП” для студентів 4-го, 5-го курсів спеціальностей “Бухоблік”, “Економіка підприємства”);

- збільшення кількості годин і якості підготовки курсів по вивченню сучасних інформаційних технологій;

- організація колективного та індивідуального навчання студентів на базі 2-х спеціалізованих комп'ютерних лабораторій факультету;

- включення в план занять студентів лабораторних по роботі в глобальній мережі Інтернет в режимі on-line (на жаль, поки що на базі фірми “ІАТР”, а не за підтримки університетського Інтернет-центру, як би хотілося);

- вибіркового доступу викладачів до ресурсів Інтернет за використанням кафедральних ПК, підключених до Інтернет;

- статистичний збір та обробка інформації про навчальний процес, робота над системою тестів та оцінки якості знань студентів;

- участь викладачів та студентів у регіональних, державних та міжнародних конференціях, конкурсах і семінарах в галузі інформатизації;

- пошук нових форм навчання і удосконалення системи викладання; тощо.

Як бачимо, зроблено вже чимало, але ще більше постає питань і проблем, які потребують свого негайного вирішення.

З метою внесення свого вкладу в розбудову ІС регіону однією з реальних пропозицій може бути запропонована нами схема по реорганізації системи інформатизації економічного факультету УжНУ (Рис.1).

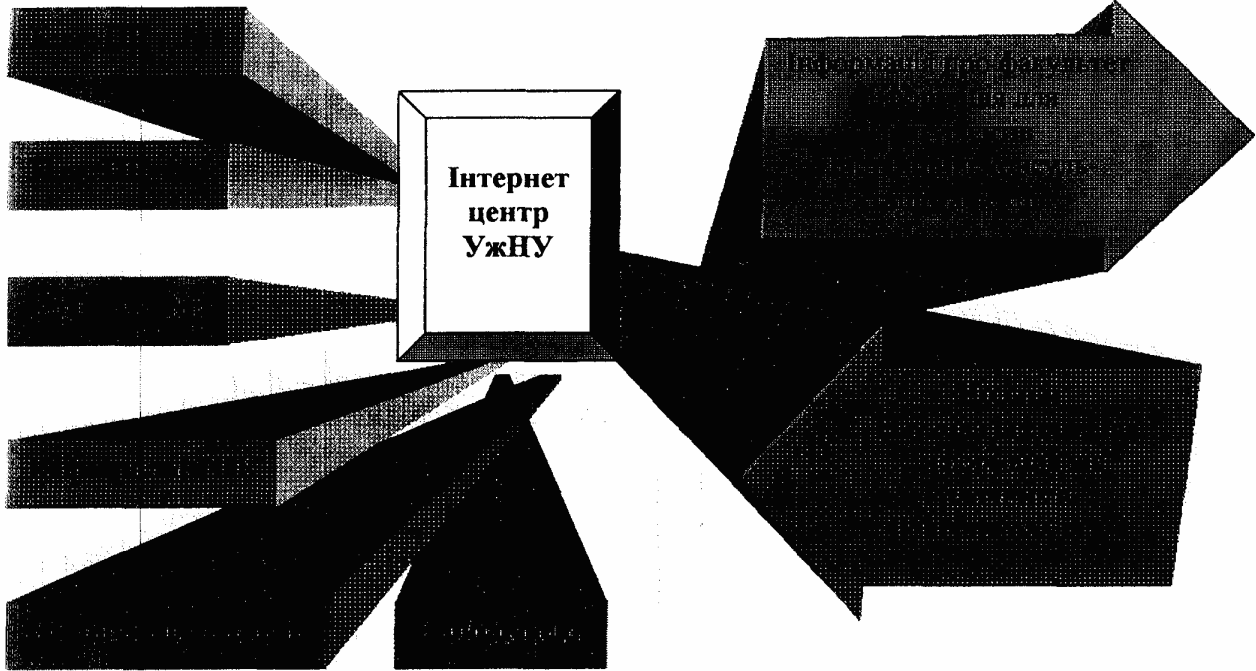

Рис.1 Схема ком'ютеризації економічного факультету.

1. Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності в процесі виробництва, експорту, імпорту,

та розповсюдження дисків для лазерних систем зчитування” від 30 січня 2002р. за №85/2002.

INTEGRATION OF THE REGION INTO THE INFORMATION SOCIETY THROUGH THE INFORMATIZATION OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

I. Dankiv, L. Maksymuk

Uzhhorod National University, 88000 Uzhhorod, Narodna Square, 3

Higher educational establishment is regarded as an active element of the transmission process into the Information Society. Approaches, problems and primary tasks of the integration of the Ukrainian region into the global IS are identified.